

ეროვნულ უმცირესობათა გეოგრაფიული თავისებურებანი საქართველოში

ანა სანოძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგისტრი
ana.sanodze800@ens.tsu.edu.ge

ანოტაცია

საქართველო მრავალენოვანი სახელმწიფოა, სადაც ოდითგანვე თავს იყრიდა სხვადასხვა ერის წარმომადგენელი, რომელთა ნაწილმა ასიმილაცია განიცადა, ნაწილი დაბრუნდა სამშობლოში, ნაწილი კი საქართველოში დასახლდა და შეინარჩუნა ამ ერისთვის დამახასიათებელი ეთნო-კულტურის ნიშნები.

სტატია წარმოაჩენს იმ გეოგრაფიულ თავისებურებებს, რაც საქართველოში მცხოვრები ეროვნული უმცირესობებისთვისაა დამახასიათებელი.

სტატიაში, ასევე, განხილულია ეროვნულ უმცირესობებთან დაკავშირებული თეორიული დებულებები, საქართველოში ეროვნულ უმცირესობათა რაოდენობა და დინამიკა, მათი განსახლების ისტორიულ-გეოგრაფიული თავისებურებანი, გამოვლენილი და კლასიფიცირებულია ეროვნული უმცირესობები საქართველოს ლანდშაფტების მიხედვით.

საკვანძო სიტყვები: ეროვნული უმცირესობები, საქართველო, გეოგრაფიული თავისებურებები, განსახლება, დინამიკა

GEOGRAPHICAL FEATURES OF NATIONAL MINORITIES OF GEORGIA

Ana Sanodze

Master at Ivane Javakhishvili

Tbilisi State University,

Email: ana.sanodze800@ens.tsu.edu.ge

Annotation

Georgia is multinational country, where have always lived many other national groups, a part of the nations experienced assimilation, a part returned to their homeland, and a part settled in Georgia and preserved the signs of ethno-culture characteristic.

The article reveals geographical features of national minorities in Georgia.

In the article is also discussed the theoretical provisions about national minorities, number of national minorities in Georgia and its dynamics, historical-geographical features of the settlement of national minorities in Georgia, national minorities are identified and classified according to the landscapes of Georgia.

Key words: national minorities, Georgia, geographical features, settlement, dynamics

შესავალი

საქართველო მრავალეროვანი სახელმწიფოა, სადაც მოსახლეობის დიდ ნაწილს ეროვნული უმცირესობები შეადგენენ, ზოგიერთ მუნიციპალიტეტში მათი წილი მოსახლეობის უდიდეს უმრავლესობას უტოლდება. საქართველოში ეროვნულ უმცირესობათა კვლევა დემოგრაფიული, ისტორიული და კულტურის მეცნიერებათა კუთხით მიმდინარეობდა. ეროვნული უმცირესობების შესწავლა გეოგრაფიული კუთხით ნაკლებად ხდება, ეს უკანასკნელი კი მეტად მნიშვნელოვანია ეთნიკური ტერიტორიების ეკონომიკური, კულტურული განვითარებისთვის.

თუ ვინ მიეკუთვნება ეროვნულ უმცირესობებს, განისაზღვრება **სუბიექტური** და **ობიექტური კრიტერიუმებით**. სუბიექტური კრიტერიუმებია მოცემული ჯგუფის წევრების **ნება** შეინარჩუნონ საკუთარი მახასიათებლები და დაინტერესებული პირების **სურვილი** ჩაითვალოს ამ ჯგუფის ნაწილად; **ობიექტური კი – ეთნიკური, ლინგვისტური, რელიგიური** მახასიათებლები და **რიცხოვნობა**. საყოველთაოდ მიღებულია, რომ უმცირესობის სტატუსის აღიარება არ არის მხოლოდ სახელმწიფოს გადასაწყვეტი, არამედ უნდა ეფუძნებოდეს როგორც **ობიექტურ**, ასევე **სუბიექტურ კრიტერიუმებს** (UN, 2010).

ჰელსინკის პროცესის დროს (დაიწყო 1970-იან წლებში და ეხებოდა უსაფრთხოებასა და თანამშრომლობას აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის,) ტერმინი „ეროვნული უმცირესობა“ გაგებულია, როგორც „არადომინანტი მოსახლეობა, რომელიც არის რიცხვითი უმცირესობა სახელმწიფოში, მაგრამ რომელსაც აქვს იგივე ეროვნება/ეთნიკურობა, როგორიც მოსახლეობას, რომელიც რიცხობრივ უმრავლესობას წარმოადგენს სხვაში, ხშირად მეზობელ ან „ნათესავ“ სახელმწიფოში (UN, Pamphlet No.9, 2001, 5).

კვლევის მეთოდები

სტატიაში გაანალიზებულია ეროვნულ უმცირესობებთან დაკავშირებული თეორიული დებულებები, რაოდენობის დინამიკა, განსახ-

ლების ისტორიულ-გეოგრაფიული თავისებურებები და განაწილება ლანდშაფტების მიხედვით, ამისათვის გამოყენებულია სხვადასხვა ლიტერატურა, ინტერნეტ და სტატისტიკური წყაროები და რუკები, ასევე, გეოგრაფიული ანალიზის, შეფასების, შედარებისა და სისტემატიზაციის მეთოდები.

შედეგები

1. ეროვნული უმცირესობების რაოდენობა და დინამიკა საქართველოში

1994 წელს ევროპის საბჭოს მიერ მიღებული „ჩარჩო კონვენცია ეროვნული უმცირესობების დაცვის შესახებ“ (Framework..., 1994) არ იძლევა „ეროვნული უმცირესობის“ განმარტებას, თუმცა ზოგიერთი სახელმწიფო, რომლებმაც დეკლარაციის რატიფიცირება მოახდინეს, თავიანთ კანონმდებლობაში განმარტავენ ტერმინს „ეროვნული უმცირესობა“ და ჯგუფებს, რომელთაც ეროვნული უმცირესობის სტატუსი აქვთ. საქართველოს პარლამენტი, „ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ“ ჩარჩო კონვენციის რატიფიცირების თაობაზე მიღებული დადგენილებით (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 2005), ტერმინის – „ეროვნული უმცირესობები“ განმარტებისას ხელმძღვანელობს შემდეგი კრიტერიუმებით და თვლის, რომ პირებს ეროვნული უმცირესობის სტატუსი ენიჭებათ ამ კრიტერიუმების დაკმაყოფილების შემთხვევაში:

მისი წევრები არიან საქართველოს მოქალაქეები;

ისინი მოსახლეობის უდიდესი ნაწილისაგან განსხვავდებიან საკუთარი ენობრივი, კულტურული და ეთნიკური იდენტურობით;

ისინი ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ცხოვრობენ საქართველოს ტერიტორიაზე;

ისინი საქართველოს ტერიტორიაზე კომპაქტურად არიან დასახლებული (საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 2005).

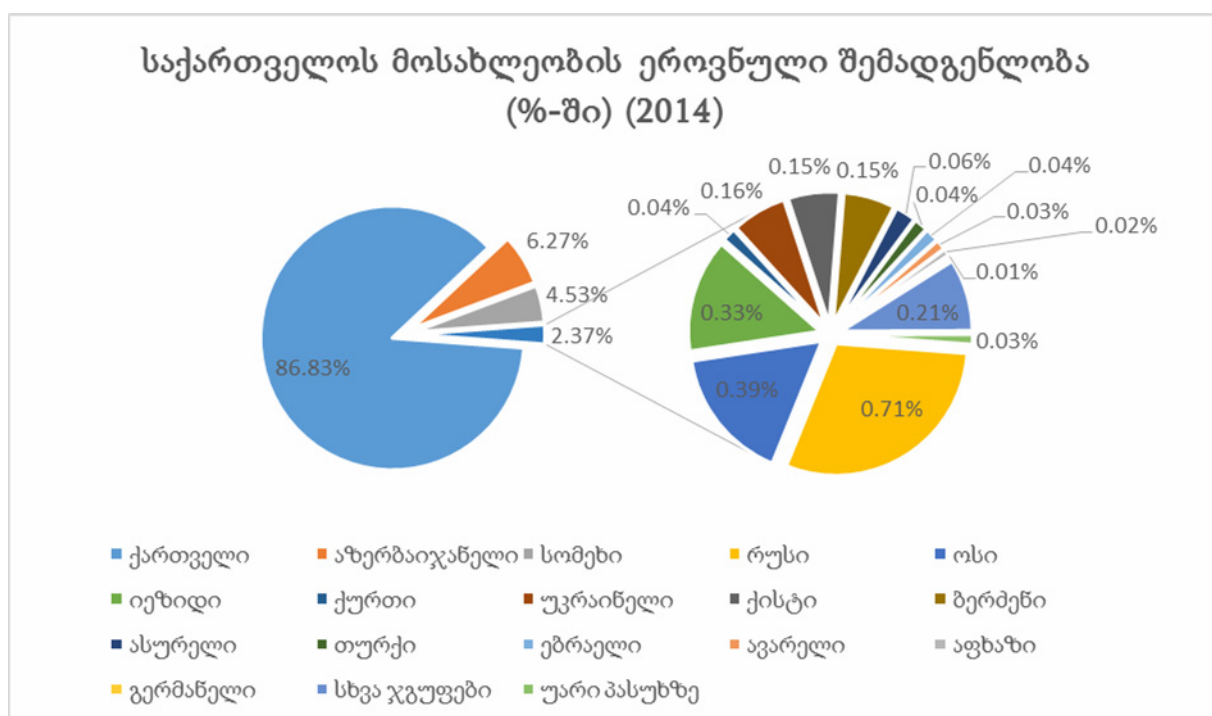
თუმცა, კანონმდებლობა არ აკონკრეტებს ჯგუფებს, რომელთაც ეროვნული უმცირესობის სტატუსი აქვთ, ამიტომაც შეგვიძლია დავეყრდნოთ სიტყვის ჩვეულ მნიშვნელობას,

ამასთანავე, საქართველოში მცხოვრები ეთნიკურ ჯგუფთა უდიდესი უმრავლესობა აკმაყოფილებს ზემოთ ჩამოთვლილ კრიტერიუმებს.

რაოდენობით ყველაზე მსხვილი ეროვნული ჯგუფებია ქართველები, აზერბაიჯანელები, სომხები, რუსები, ოსები, იეზიდები (საქართველოს სტატისტიკის სამსახური, 2014).

ნახ. 1.

საქართველოს მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობა (2014 წ.)

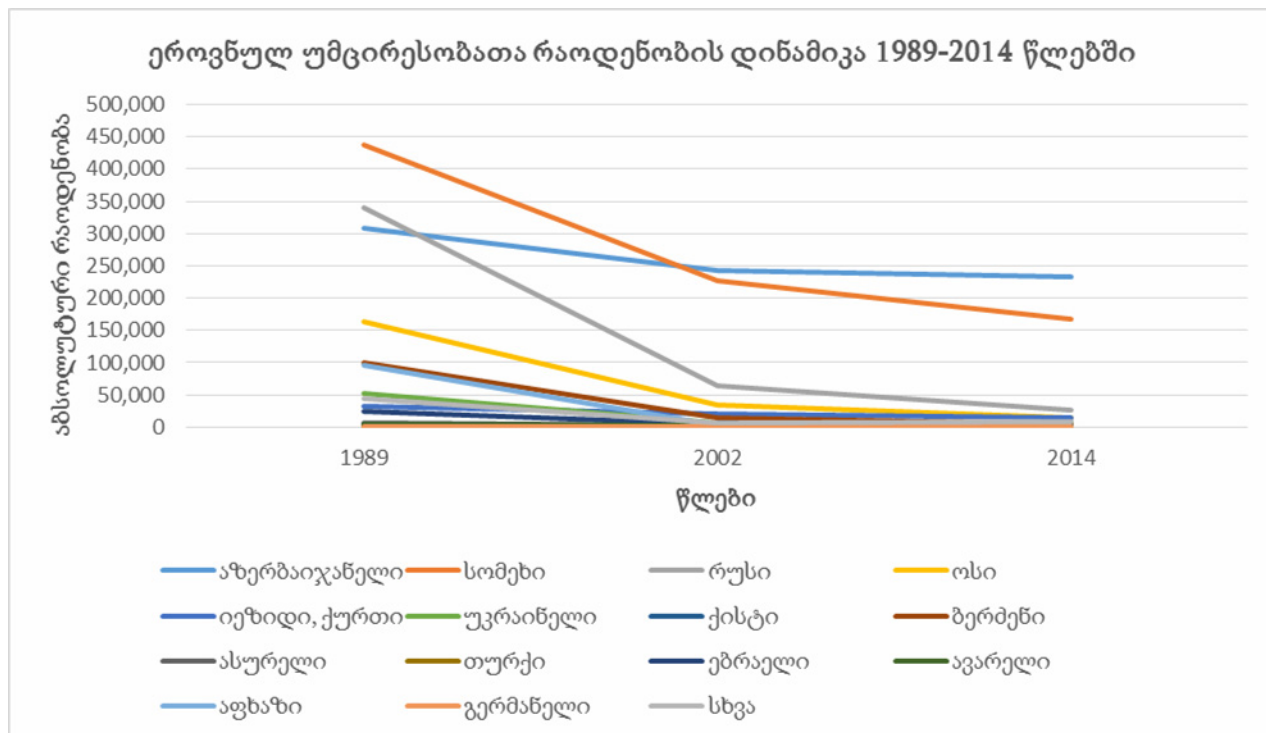

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, ეროვნული უმცირესობების წილი ქვეყნის მთელ მოსახლეობაში განახევრდა და 13,14%-ს შეადგენს, რაც ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია XX საუკუნის დასაწყისიდან დღემდე, 1989 წლიდან იკლებს მათი ჯამური აბსოლუტური რაოდენობა, კლებადია ცალკეული ერების აბსოლუტური რაოდენობაც, გარდა თურქებისა, რომელთა რიცხვიც იზრდება 1989-2014 წლებში; ამავე საანგარიშო პერიოდში იკლებს ცალკე ეროვნულ უმცირესობათა წილი, მაგრამ იმატებს აზერბაიჯანელებისა და თურქების (ამ უკანასკნელის, 2002 წლის მიმართ) (საქართველოს სტატისტიკის სამსახური, 2014);

განსაკუთრებით შემცირდა რუსების, ოსების, უკრაინელების, ბერძენების, ებრაელების, აფხაზების რაოდენობა 1989 წელთან შედარებით. საქართველოდან წასვლის ძირითადი მიზეზები ეკონომიკური კრიზისი, ცხოვრების დონის დაცემა, უმუშევრობის მაღალი დონე და დისკრიმინაციული პოლიტიკა იყო (კომახია 2011). ქალაქსა და სოფელში დასახლების მიხედვით, მთლიანად საქართველოს მოსახლეობა და ცალკე ქართველები უმეტესად ქალაქად ცხოვრობს, ხოლო ეროვნულ უმცირესობათა 60,36% სოფლადაა დასახლებული (საქართველოს სტატისტიკის სამსახური, 2014).

ეროვნულ უმცირესობათა რაოდენობის დინამიკა 1989-2014 წლებში საქართველოში

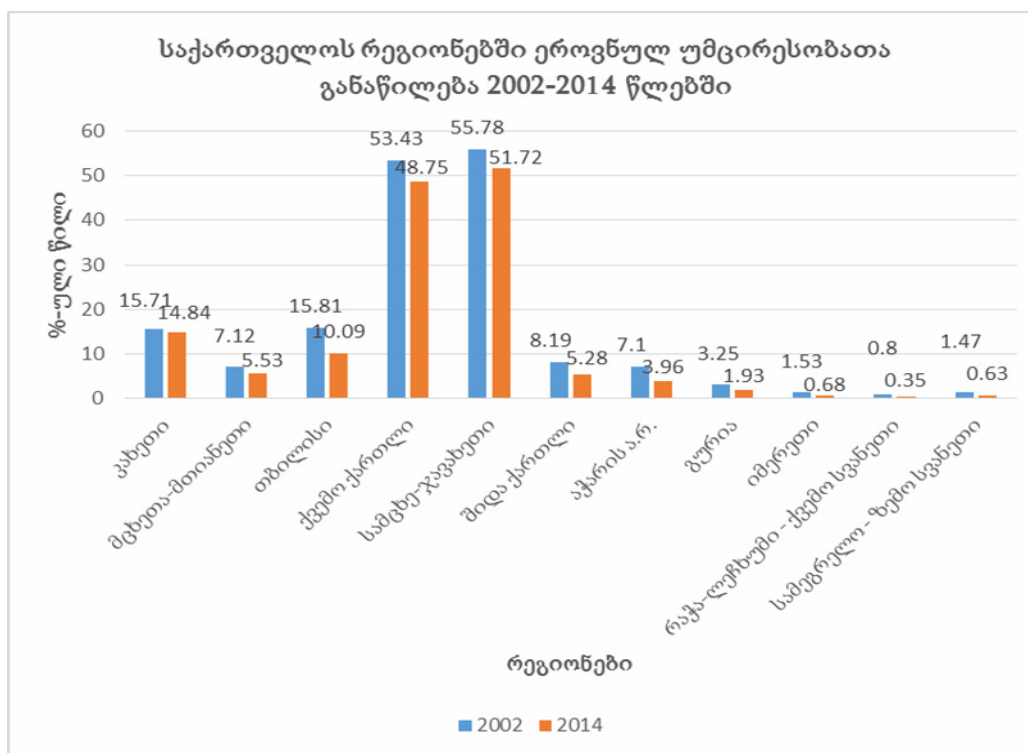
საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014

საქართველოს ყველა რეგიონში ეროვნულ უმცირესობათა რაოდენობა მცირდება (აქ არ იგულისხმება ოკუპირებული ტერიტორიები) 1989 წლიდან; სამეგრელო-ზემო სვანეთი, რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთი, იმერეთი და გურია ის რეგიონებია, რომელთა მოსახლეობის 99%-

ზე მეტი ქართველია. სამცხე-ჯავახეთი (51,72%), ქვემო ქართლი (48,75%) რეგიონებია, რომელთა მოსახლეობაშიც დიდი წილი ეროვნულ უმცირესობებს უჭირავთ (საქართველოს სტატისტიკის სამსახური, 2002, 2014).

ნახ. 3.

საქართველოს რეგიონებში ეროვნულ უმცირესობათა განაწილება 2002-2014 წლებში

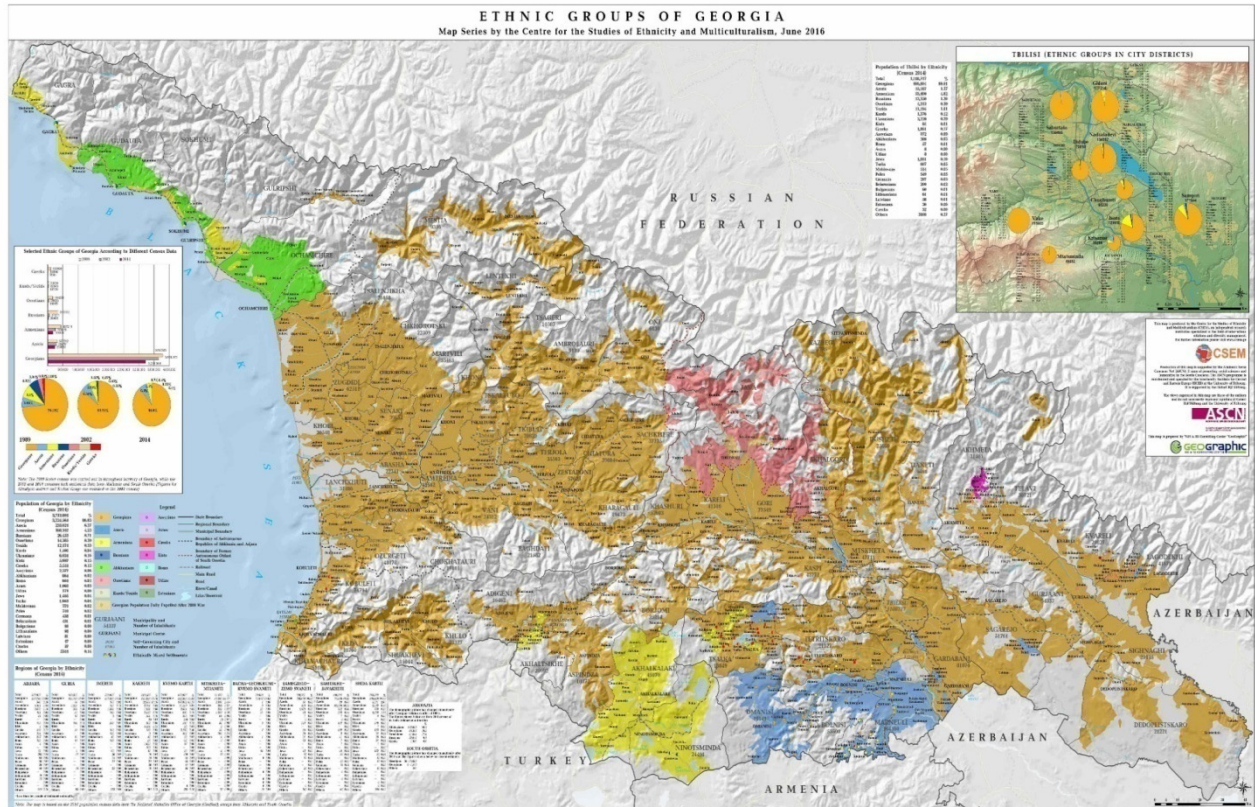
საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014

2. ეროვნულ უმცირესობათა განსახლების გეოგრაფიული თავისებურებანი

სხვადასხვა ისტორიული და დემოგრაფიული ლიტერატურის ანალიზის შედეგად ჩანს, რომ საქართველოში სხვა ეროვნების ხალხთა ჩამოსვლა პოლიტიკურ, სამხედრო, რელიგიურ, ეკონომიკურ მიზეზებთანაა დაკავშირებული. ზოგიერთი ერის წარმომადგენელი აქ ერთდროულად რამდენიმე მიზეზის გამოც დასახლდა. ამასთანავე, ეს მიზეზები დაკავშირებულია როგორც საქართველოს, ასევე გარე ძალების ინტერესებთან. სამხედრო დაპირისპირების, ომის განრიდების მიზეზით ჩამოვიდნენ საქართველოში ასურელები; რელიგიურ-პოლიტიკურ ნიადაგზე დევნის გამო – იეზიდები, ქურთები; ეკონომიკური სიდუხჭირისა და მკაცრი ტრადიციების გამო – ოსები, ქისტები; პოლიტიკური და ეკონომიკური მიზეზებით ჩამოვიდნენ ბერ-

ძნები, გერმანელები, უკრაინელები; პოლიტიკური მიზეზები ჰქონდა რუსების, სომხების, აზერბაიჯანელების ჩამოსახლებას; ამასთანავე, მათი საცხოვრებელი ტერიტორიის არჩევა ერთა ნაწილში ბუნებრივად, ნაწილში კი ხელოვნურად ხდებოდა (ძირითადად რუსეთის იმპერიის კარნახით, ადრეულ პერიოდში საქართველოს სურვილით). ძირითადად ხელოვნურად მოხდა სომხების, რუსების, აზერბაიჯანელების, გერმანელების, ბერძნების კონკრეტულ ადგილას დასახლება, ბუნებრივად და ხელოვნურად – ქისტები, ოსები, ასირიელები, უკრაინელები, ბუნებრივად – ავარელები. უნდა ითქვას ისიც, რომ სხვადასხვა დროს ამ ერთა დასახლების ტერიტორიების არჩევა ბუნებრივად და ხელოვნურადაც მიმდინარეობდა; აფხაზეთის ტერიტორიაზე სხვადასხვა ერთა დასახლება ხელოვნური გზებით მოხდა;

საქართველოს ეთნიკური რუკა

წყარო: CSEM, 2016

საქართველოში მცხოვრები ეროვნული უმცირესობების გეოგრაფიას თუ გადავადლებთ თვალს, დავინახავთ, რომ სხვა ერის წარმომადგენლების კომპაქტური დასახლებები, ძირითადად, საქართველოს განაპირა და საზღვრისპირა ტერიტორიებზეა, ამასთანავე, ეს იმ ერის წარმომადგენლები არიან, რომელთა ისტორიული სამშობლო ესაზღვრება მათ საცხოვრისს, მაგ., სომხები, ოსები, ქისტები, ავარელები, აზერბაიჯანელები; ხოლო შორეული ტერიტორიებიდან მოსული მოსახლეები ცხოვრობენ საქართველოს სხვადასხვა ნაწილში, მაგ., ასირიელები, ბერძნები, ებრაელები და სხვ. განსაკუთრებული ეროვნული სიჭრელით გამოირჩევა აფხაზეთის, სამცხე-ჯავახეთისა და ქვემო ქართლის ტერიტორიები.

ეროვნული უმცირესობები უმეტესად ცხოვრობენ ორივე კლასის ლანდშაფტებში. ძირითადად, კომპაქტურად მცხოვრები ეროვნული უმცირესობები 10 ტიპის ლანდშაფტებში არიან განაწილებული; ის ეროვნული უმცირესობები, რომლებიც მრავალ ადგილას ცხოვრობენ კომპაქტურად, გამოირჩევიან მრავალფეროვან ლანდშაფტებში გავრცელებით. ასეთი ეროვნული უმცირესობებია სომხები, აზერბაიჯანელები, ოსები. მაგ., სომხები, რომლებიც ძირითადად კომპაქტურად ცხოვრობენ საქართველოს ოთხ რეგიონში – სამცხე-ჯავახეთში, ქვემო ქართლში, აფხაზეთსა და კახეთის ზოგიერთ სოფელში – შვიდ სხვადასხვა ტიპისა და 8 ქვეტიპის ლანდშაფტში ნაწილდებიან; არ გამოირჩევიან ლანდშაფტებში გავრცელების მრავალფეროვნებით – ავარელები, ასირიელები, აფხაზები, ქისტები, ბერძნები. ეს ეროვნული უმცირესობები, ძირითადად, კონცენტრირებული არიან ერთი რეგიონის ან მუნიციპალიტეტ-

რითადად, კომპაქტურად მცხოვრები ეროვნული უმცირესობები 10 ტიპის ლანდშაფტებში არიან განაწილებული; ის ეროვნული უმცირესობები, რომლებიც მრავალ ადგილას ცხოვრობენ კომპაქტურად, გამოირჩევიან მრავალფეროვან ლანდშაფტებში გავრცელებით. ასეთი ეროვნული უმცირესობებია სომხები, აზერბაიჯანელები, ოსები. მაგ., სომხები, რომლებიც ძირითადად კომპაქტურად ცხოვრობენ საქართველოს ოთხ რეგიონში – სამცხე-ჯავახეთში, ქვემო ქართლში, აფხაზეთსა და კახეთის ზოგიერთ სოფელში – შვიდ სხვადასხვა ტიპისა და 8 ქვეტიპის ლანდშაფტში ნაწილდებიან; არ გამოირჩევიან ლანდშაფტებში გავრცელების მრავალფეროვნებით – ავარელები, ასირიელები, აფხაზები, ქისტები, ბერძნები. ეს ეროვნული უმცირესობები, ძირითადად, კონცენტრირებული არიან ერთი რეგიონის ან მუნიციპალიტეტ-

ტის ტერიტორიაზე; ეროვნული უმცირესობები არ ცხოვრობენ ლანდშაფტის ისეთ ტიპებში, როგორიცაა ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული არიდული და მთის სუბტროპიკული არიდული ტიპის ლანდშაფტები. ეს ლანდშაფტთა ის ტიპებია, რომლებიც არ

გამოირჩევა კომფორტული ბუნებრივი და მეურნეობისთვის ხელსაყრელი პირობებით.

ამასთანავე, ეროვნულ უმცირესობათა ნაწილი რთულ ბუნებრივ პირობებში ცხოვრობს. მაგ., მეტად რთულია კლიმატური პირობები ჯავახეთში, სადაც ცხოვრობენ სომხები, რუსები.

ცხრილი 1.

ეროვნულ უმცირესობათა განსახლება ლანდშაფტების მიხედვით

ეროვნული უმცირესობა	ლანდშაფტის ტიპი	ლანდშაფტის ქვეტიპი	მდებარეობა მუნიციპალიტეტებში	ლანდშაფტის ქვეტიპების რაოდენობა	გავრცელების მასშტაბი (მაღალი, საშუალო, დაბალი)
ავარელები	ვაკეების ზომიერად თბილი სემიჰუმიდური	გარდამავალი სუბტროპიკულისკენ	ყვარელი	2	დაბალი
	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	ქვედა მთის ტყის			
ასირიელები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბხმელთაშუაზღვიური სემიჰუმიდური	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი სემიჰუმიდური, ტყისა და შიბლიაკის	მცხეთა	2	დაბალი
	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული სემიარიდული	სტეპის, შიბლიაკისა და ნახევარუდაბნოს	გარდაბანი, მცხეთა		
აფხაზები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული ჰუმიდური	კოლხური ტყის	აფხაზეთის ა.რ, ბათუმი	2	დაბალი
	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	ქვედა მთის ტყის	აფხაზეთის ა.რ		
ქისტები	ვაკეების ზომიერად თბილი სემიჰუმიდური	გარდამავალი სუბტროპიკულისკენ	ახმეტა	3	დაბალი
	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	ქვედა მთის ტყის სემიჰუმიდურისკენ გარდამავალი ქვედა მთის ტყის			
ბერძნები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული ჰუმიდური	კოლხური ტყის	ქობულეთი	3	დაბალი

	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	სემიჰუმიდურისკენ გარდამავალი ქვედა მთის ტყის	მარნეული		
	მთის ზომიერი სემიარიდული	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი მთის ქვაბულების სტეპის, მდელო-სტეპის, ფრიგანისა და შიბლიაკის	ნალკა		
აზერბაიჯანე ლები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბხმელთაშუაზღვიუ რი სემიჰუმიდური	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი სემიჰუმიდური, ტყისა და შიბლიაკის	ბოლნისი, თეთრინყარო, მარნეული; დედოფლისწყა რო	7	მაღალი
	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული სემიარიდული	სტეპის, შიბლიაკის და ნახევარუდაბნოს	გარდაბანი, მარნეული		
	ვაკეების ზომიერად თბილი სემიჰუმიდური	გარდამავალი სუბტროპი- კულისკენ, ტყის	ლაგოდეხი, დედოფლისწყა რო		
	ჰიდრომორფული და სუბჰიდრომორფული	ჭაობის, ბიცობ- მლაშობიანი, მდელოსა და ტუგაის	გარდაბანი, მარნეული, ბოლნისი, საგარეჯო, კასპი		
	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	სემიჰუმიდურისკენ გარდამავალი ქვედა მთის ტყის	ბოლნისი, მცხეთა, მარნეული, თეთრინყარო		
	მთის ზომიერი სემიარიდული	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი მთის ქვაბულების სტეპის, მდელო-სტეპის, ფრიგანისა და შიბლიაკის	დმანისი		
	მაღალი მთის მდელოს	მაღალი მთის სუბალპური ტყე- ბუჩქნარ-მდელოს	კასპი		
სომხები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული ჰუმიდური	კოლხური ტყის	აფხაზეთი	8	მაღალი
	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბხმელთაშუაზღვიუ რი სემიჰუმიდური	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი, სემიჰუმიდური, ტყისა და შიბლიაკის	ბოლნისი, თეთრინყარო, დედოფლისწყა რო, სიღნაღი		

	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული სემიარიდული	სტეპის, შიბლიაკისა და ნახევარუდაბნოს	მარნეული, სიღნაღი		
	მთის სუბტროპიკული სემიარიდული	სტეპის, შიბლიაკის, არიდული მეჩხერი ტყის	დედოფლისწყარო		
	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	ქვედა მთის ტყის კოლხური	აფხაზეთის ა.რ.		
		სემიჰუმიდურისკენ გარდამავალი ქვედა მთის ტყის	ბორჯომი, მარნეული		
	მთის ზომიერი სემიარიდული	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი მთის ქვაბულების სტეპის მდელო-სტეპის, ფრიგანისა და შიბლიაკის	ახალციხე, ახალქალაქი, ნალკა, ნინოწმინდა		
	მაღალი მთის მდელოს	მაღალი მთის სუბალპური ტყე-ბუჩქნარ-მდელოს	ნინოწმინდა		
ოსები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბხმელთაშუაზღვიური სემიჰუმიდური	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი, სემიჰუმიდური, ტყისა და შიბლიაკის	დუშეთი, სამხრეთ ოსეთის ა.ო.	8	მაღალი
	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული სემიარიდული	სტეპის, შიბლიაკისა და ნახევრად უდაბნოს	გორი, ახალგორი		
	ვაკეების ზომიერად თბილი სემიჰუმიდური	გარდამავალი სუბტროპიკულისკენ, ტყის	ყვარელი, ლაგოდეხი		
	ჰიდრომორფული და სუბჰიდრომორფული	ჭაობის, ბიცობ-მლაშობიანი, მდელოსა და ტუგაის			
	მთის ზომიერად თბილი ჰუმიდური	საშუალო მთის ტყის კოლხური	საჩხერე		
		სემიჰუმიდურისკენ გარდამავალი ქვედა მთის ტყის	ახალგორი		
	მთის ზომიერად ცივი	საშუალო მთის მუქწიწვიანი ტყის	ონი		
	მაღალი მთის მდელოს	მაღალი მთის სუბალპური ტყე-ბუჩქნარ-მდელოს	ახალგორი, კასპი		
რუსები	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული ჰუმიდური	კოლხური ტყის	აფხაზეთი	5	საშუალო

	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბხმელთაშუაზღვიური სემიჰუმიდური	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი, სემიჰუმიდური, ტყისა და შიბლიაკის	ბოლნისი, სიღნაღი		
	ვაკეებისა და მთისწინეთის ბორცვიანი სუბტროპიკული სემიარიდული	სტეპის, შიბლიაკის და ნახევრად უდაბნოს	მარნეული, საგარეჯო		
	ვაკეების ზომიერად თბილი სემიჰუმიდური	გარდამავალი სუბტროპიკულისკენ	ლაგოდეხი		
	მთის ზომიერი სემიარიდული	ზომიერად თბილისკენ გარდამავალი მთის ქვაბულების სტეპის, მდელო-სტეპის, ფრიგანისა და შიბლიაკის	ნინოწმინდა		

ლანდშაფტთა ტიპები დაჯგუფებულია საქართველოს ლანდშაფტური რუკის (ბერუჩაშვილი 1986), საქართველოს ეთნიკური რუკის (CSEM, 2016; ECMI, 2009) და დასახლებული პუნქტების მიხედვით ეროვნებათა სტატისტიკური მონაცემების გათვალისწინებით.

დასკვნა

სტატიაში დგინდება, რომ რაოდენობით ყველაზე მსხვილი ეროვნული ჯგუფებია ქართველები, აზერბაიჯანელები, სომხები, რუსები, ოსები, იეზიდები. საქართველოს სასაზღვრო რეგიონები – ქვემო ქართლი და სამცხე-ჯავახეთი, ხასიათდება ეროვნულ უმცირესობათა რაოდენობრივი სიჭარბით, ასევე, მრავალფეროვნებით. დგინდება, რომ დასახლების ტიპის მიხედვით, ეროვნული უმცირესობები უმეტესად სოფლად არიან დასახლებული, ამასთან, იკლებს თითქმის ყველა ეროვნული უმცირესობის რაოდენობა (იზრდება თურქების).

ეროვნულ უმცირესობათა კომპაქტური დასახლებები, ძირითადად, საქართველოს განაპირა და საზღვრისპირა ტერიტორიებზეა, განსაკუთრებული ეროვნული სიჭრელით გამოირჩევა აფხაზეთის, სამცხე-ჯავახეთისა და ქვემო ქართლის ტერიტორიები.

სტატიაში კლასიფიცირებულია ეროვნული უმცირესობები ლანდშაფტების მიხედვით და ისინი გვხვდება როგორც ვაკე ლანდშაფტის, ისე მთის ლანდშაფტის კლასებში და ლანდშაფტთა 10 ტიპში. ეროვნული უმცირესობები ლანდშაფტებში გავრცელების მასშტაბით შემდეგნაირად ჯგუფდებიან:

მაღალი (მრავალფეროვან ლანდშაფტებში) – სომხები, აზერბაიჯანელები, ოსები;

საშუალო – რუსები;

დაბალი, არ გამოირჩევიან ლანდშაფტებში გავრცელების მრავალფეროვნებით – ავარელები, ასირიელები, აფხაზები, ქისტები, ბერძნები. ეს ეროვნული უმცირესობები, ძირითადად, კონცენტრირებული არიან ერთი რეგიონის ან მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბერუჩაშვილი, ნ. საქართველოს ლანდშაფტური რუკა, 1986.
2. კომახია, მ. ეთნიკური რუკის ფორმირება საქართველოში, ბთკკ – პოლიტიკის კვლევის ჯგუფი, ეთნიკური უმცირესობების პროგრამა, 2011.
3. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, საქართველოს პარლამენტის დადგენილება 1938 „ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ“ ჩარჩო კონვენციის რატიფიცირების თაობაზე, 2005, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/43390?publication=0>
4. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
5. Council of Europe, *FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES AND EXPLANATORY REPORT*, 1994, <https://rm.coe.int/16800c10cf>
6. CSEM, ეთნიკურობისა და მულტიკულტურალიზმის შესწავლის ცენტრი, რუკათა სერია, 2016, <https://csem.ge/map-series-by-the-centre-for-the-studies-of-ethnicity-and-multiculturalism-csem/>
7. ECMI - European Centre For Minority Issues Georgia, საქართველოს ეთნიკური რუკა, 2009, https://web.archive.org/web/20140904143533/http://ecmicaucasus.org/menu/info_maps.html
8. UN, *Minority Rights: International Standards and Guidance for Implementation*, 2010, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/MinorityRights_en.pdf
9. UN, Pamphlet No.9, 2001, HIGH COMMISSIONER ON NATIONAL MINORITIES OF THE ORGANIZATION FOR SECURITY AND COOPERATION IN EUROPE, <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuideMinorities9en.pdf>